

Zpravodaj – Ekozemědělci přírodě

Antroposofie v praktickém pojetí norské farmy Trygveho Sunda Asi dvě hodiny jízdy severně od Osla nedaleko obce Stange se nachází biodynamicky podnik Ostre Alm Gard, kde již od roku 1967 hospodaří Trygve Sund. Trygve je známý a respektovaný nejen ve Skandinávii, ale jezdí také přednášet o antroposofii a biodynamickým zemědělství do mnoha států Evropy. Jako mladý po studiích začal hospodařit na svých pozemcích konvenčně, ale záhy pocíťoval zdravotní komplikace při postřiku obilí. Od své matky pak dostal knihu Rachel Louise Carsonové Tiché jaro, která se zabývala negativními důsledky používání pesticidů na divokou přírodu a která na něj hluboce zapůsobila. Brzy si uvědomil odpovědnost za kvalitu životního prostředí. V roce 1970 začal hospodařit podle Zemědělského kurzu Rudolfa Steinera biologicko-dynamickým způsobem. Podnik má dnes 52 hektarů (polovinu tvoří orná půda) a je založen na uzavřeném cyklu farmy. Chovají 18 dojných krav, 30 jalovic, 40 slepic a tři prasata. Trygve je hrdý na to, že je soběstačný v produkci krmiv pro svoji hospodářská zvířata. Mimo krmiv pěstuje pro potravinářské účely pšenici, ječmen, žito a další plodiny jako brambory či zeleninu (mrkev, celer, porek, cibuli, tuřín), které prodává spolu s mlekem a masem do obchodních řetězců. Pro hnojení používají vlastní kompostovány hnůj, močůvku ředěnou vodou v poměru 1:2 a biodynamické preparáty. Hnojí hlavně brambory a zeleninu. Obilí nehnojí vůbec, přesto má výnosy okolo 4 tun na hektar. Důvodem je půda bohatá na živiny s dostatkem humusu, která je typická pro mírně zvlněnou krajinu, která byla v minulosti modelována ledovcem. Statek poskytuje práci a obživu celoročně pro tři manželské páry, sezóně využívají pomoc praktikantů. Trygve Sund zdůrazňuje, že „ekologické zemědělství je více než produkce bezpečných potravin“, jeho roli vidí zejména v ochraně přírodních zdrojů jako urodné půdy, čisté vody a bohaté biodiverzity. Na jeho pozemcích mimo zemědělských plodin najdete i speciálně vysevané kvetoucí biopasy, které nejen podporují volně žijící živočichy, ale zvyšují i estetickou hodnotu farmy v krajině. „Na mé farmě mají domov nejen hospodářská zvířata, ale také ptáci, ježci, žížaly a další živočichové. Všichni jsou důležití pro fungování farmy jako systému.“ „Ekologické zemědělství je více než produkce bezpečných. Jedna z nejstarších biodynamických farem v Norsku charismatického Trygveho Sunda v Stange-Kirke nedaleko Lillehammeru Trygve Sund se zabývá zemědělstvím již od dětství. Od roku 1954 rodina vlastní statek „Alm Ostre Gard“, kde hospodaří dodnes. Začátky nebyly jednoduché. Musel vyplatit své čtyři bratry a rozhodnout, kterým směrem se bude práce na statku ubírat. Nejdříve farmařil konvenčně, jak sám uvedl: „po postřiku obilí jsem cítil zdravotní problémy“. Hluboce na něj zapůsobila zmíněná kniha „Tiché jaro“, setkal se s antroposofií a biologicko-dynamickým zemědělstvím. Asi dvacet let byl pokladán za místního blázna – postupně byl však stále více uznáván a jeho produkty vyhledávány spotřebiteli. Statek má skvělé půdní podmínky, hluboká ornice a humózní půda je typická pro tuto urodnou obilnářskou oblast kolem největšího norského jezera Mjøsa. V současné době má farma 52 ha, z toho 7 ha pastvin, 18 ha luk. Na 18 ha pěstuje obilí, 9 ha brambory a zeleninu. Chová hlavně dojnice, doplňkově slepice a prasata. Je to soběstačné ekologické biologicko-dynamické hospodářství s uzavřenou vazbou rostlinné a živočišné produkce. Používá kompostovány hnůj, močůvku ředěnou vodou v poměru 1:2 a biodynamické preparáty. Hnojí hlavně brambory a zeleninu. Obilí nehnojí vůbec, přesto má výnosy 4 tuny na hektar. Oblast má hodně spodní vody, na některých místech byla nutná drenáž. Kravy a jalovice jsou přes léto venku na pastvě, v zimě ve vazné staji s výběhem. Kravam kromě seny přidává 1 až 2 kg jadra, 5 kg tuřinu a siláž. První tele mají jalovice v řadné vospělosti až po 30 měsících. Plemeno norské červené, které chová, neodrohovává. Užitek krav je 5 500 litrů mléka/rok, dojí 2krát denně. Ve stadi je byk, používá se přirozená plemenitba. Dbá, aby nedocházelo k příbuzenské plemenitbě a řeší to nakupem nového byka. Za litr mléka v kvalitě „eko“ dostává 4 NOK (1 NOK = 3,6 Kč). S krmivou je

soběstačny, na což je velice hrdy. Důležité jsou také biodiverzita pasy, ve kterých pěstuje kvetoucí byliny a slunečnici, jak říká Trygve: „pro hmyz, zvěř a také pro potěšení lidí“. Měsíc květen je nejnarůdnější z hlediska práce a přípravy na poli. Trygveho žena Erna □ „Nejdůležitější poznatek pro mne byl, že i v tak bohaté zemi jako je Norsko, musí farmař tvrdě pracovat a neustále inovovat.“ □ „Odborná část programu byla zajímavá, mnoho z nás zde našlo inspiraci pro svou práci. Vyhovovalo mi různorodé zaměření farem, každý z nás se našel v něčem jiném. Nejvíce mne nadchla farma, kde pěstovali maliny.“ □ „Je skvělé srovnávat naplnění jednotlivých farem, zejména když následují návštěvy tak krátce za sebou. Jsou vidět lepe rozdíly v pojetí každé ekofarmy.“ □ „Kladně hodnotím, že zaměstnanci a poradci Bioforsk (Výzkumného ústavu pro EZ) mají své vlastní hospodářství, a také že pracují s dětmi a utvářejí v nich povědomí o zemědělství.“ □ „Z každé farmy bylo možné mít nějaký poznatek, který byl doplněn zážitky z krásné a drsné přírody Norska.“ □ „Celkově byla exkurze přínosná i pro nezemědělce a eventuálně vyzvou k budoucím činnostem v ekologickém zemědělství.“ □ „Zaujal mne přístup norského státu k ochraně přírody a udržbě krajiny a podpoře farmařů v této oblasti.“ □ „Jako student zemědělské školy, a doufám i nastupce na naši farmě, jsem si udělal obrázek o ekologickém hospodaření, zájezd hodnotím velmi kladně.“ □ „Pozitivní bylo přímé setkání s farmaři, jak ve Švédsku, tak v Norsku. Jejich naprostá jistota a víra do budoucnosti mne hrozně překvapila. Vezl jsem si domů poznatky, které bych bez tohoto zájezdu nikdy nezažila.“ □ „Jsem hrozně ráda, že ekologické zemědělství a ochrana životního prostředí není pro tolik lidí cizí. Je třeba dávat sílu, abychom měli větší sílu.“ □ „I přes poměrně malé struktury jsme se mohli dozvědět hodně užitečných technických detailů pro EZ v ČR. Věřím, že na úrodnou půdu padnou i etické, sociální a filosofické myšlenky vyslovené na biodynamických farmách ve Stange a Lomu.“ Jak účastníci Oly Aukrust obdivují Čechy, že sbírají a suší houby Biodynamická farma Oly Aukrusta s produkcí bylin a mléka se nachází mezi východním a západním Norskem poblíž turistického centra a důležitého dopravního uzlu – Lom. Lom patří mezi nejsušší místa v Norsku. Místní obyvatelé sem vodu dříve sváděli z hor za pomoci kanálů a lopat, což dnes symbolizuje znak města. Zimní období trvá až do června, leto bývá horké až 30°C. Farmař hospodáří v tomto kraji ekologicky již dvacet let včetně přechodného období. Má rodinu s pěti dětmi. Obdělává 10 ha půdy, 5 ha je určeno pro salaš. Okolo Lomu jsou rozlehlé pastviny, kde se pasou krávy a ovce (1 VDJ/1 ha). Nevlastní traktor. Vodu čerpa z řeky a neplatí za ni. Historická část statku zahrnuje spížirnu na kůlech a zvoničku, ta se dodnes používá ke svolávání k obědu – místní farmařský zvyk. Jeho pradědeček byl básník a možná i to bylo podnětem, že zde buduje kulturní centrum s cílem přimět obyvatele, aby neodcházeli do měst. Na kulturní akce nedostává dotace. Oly Aukrust se vzdělává v antropozitické medicíně. V tomto duchu jezdí studovat byliny až do Švýcarska. Farmař je velice podnikavý a přináší mnoho nápadů, které realizuje. Výhodu v pěstování bylin vidí především v tom, že nepotřebují tak velkou plochu. Balené byliny prodávají a surovinu nakupují po celém Norsku, některé sušené byliny pro své kořenicí směsi a čaje nakupuje i u nás od firmy Sluneční brána, kterou považuje, s ohledem na kvalitu suroviny, za jednu z nejlepších v Evropě. Po usušení se sníží váha bylin až o 90 %, ale výrobek má v poměru k váze velkou cenu (100–150 EUR/kg). Míchá různé druhy čajů a koření. Čaje musí chutnat, líbit se a snaží se, aby je mohl pít každý i děti, neměly by být jen léčivé. Čerstvé byliny dodává zdejšími hotelům, obchodům a restauracím, využívá město Lomu jako jednoho z nejturističtějších míst v této oblasti. Odbyt bylin má obrovský. Podél cest zavádí krajinné prvky jakou jsou keře, tzv. „ružová zahrada“. Každá pastvina má rovněž svůj ráz s převládajícím jetelem bílým nebo růžovým, řebříčkem či květinami. Za údržbu a krásnou pastvinu dostal finanční odměnu 15 000 NOK. Krávy krmí ekologickým krmivem (není biodynamické). Dělá klasickou siláž, je to levnější než balíky. Snaží se, aby krávy byly co nejvíce na pastvě. Přes noc, když přijdou mrazy jsou ustajeny. Ve stájích mají nízké stropy a

kravam tam byva horko, z toho důvodu je na zimu vyholuji. Poblíž nejsou místní jatka, zvířata se transportují celkem daleko, maso poté zpracovávají sami na farmě. Vyrábí čtyři druhy sušených salamů s koriandrem, pepřem, šalvějí a tymianem s bazalkou. Odbyt má přímo z farmy a na trzích.